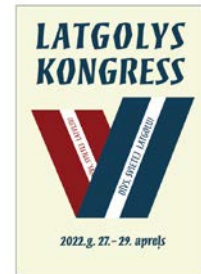

LATGOLYS KONGRESS

Rēzekne, Latgola, Latveja
2022. goda 27.–29. aprēlis

Cīņejamī koleģys!

2017. goda 5.–6. majā Rēzeknē nūtyka Latgolys symtgadis kongress, kas atguodynuoja Latvejis i pasaūļa sabīdreibai par Latgolai nūzeimeigim divim kongresim Rēzeknē: 26.–27. aprēlī (piec j. st. 9.–10. majā), kurā vodūšuo lūma beja goreidznīceibai i kurā tyka pījimts viesturisks lāmums atsadaleit nu Vitebskys gubernis i veidot vīnu vaļsti ar Vydzemi i Kūrzemi, paturūt pošnūsasaceišonys tīseibys tautsaimnīceibys, volūdys i ticeibys vaicuojumūs, i 3.–4. decembrī (piec j. st. 16.–17. decembrī), kur vodūšuo lūma beja strieļnīkim. Ūtruo kongresa rezultātā tyka panuokts, ka tuo laika treis apriņči — Rēzeknis, Ludzys i Daugovpiļs — teik atdaleiti nu Vitebskys gubernis. Latgolys aprēļa kongress ir vīns nu pyrmūs, kas aktualizej kūpejis Latvejis vaļsts ideju i sagatavej politiskū i sabīdryski izgleitojūšū platformu Latvejis vaļsts dybynūošonai 1918. goda 18. novembrī.

2017. goda Latgolys symtgadis kongress pījēme rezolucejī i izveiduoja Saīta rezolucejis izpiļdis komiteju (SaRIK), kas atbiļd par rezolucejis izpiļdi i organizej nuokamū Latgolys kongresu. Izviertejūt sasnāgtū i vēļ rysynojamūs vaicuojumus, tyka izveiduoja Latgolys kongresa koncepcija. Kongresa tema — „**Latgaliskuma kods Eiropā: nu volūdys da ekonomikai**”.

Četru godu pīredze piec 2017. goda Latgolys symtgadis kongresa, a seviški Latvīšu viesturyskūs zemu lykuma pījimšona, aplīcynoj vajadzeibu regulari i mierktīceigi apkūpuot i vierzeit Latgolai i juos dzeivuojuojim nūzeimeigus vaicuojumus. Partū ir svareigi vysmoz reizi pīcūs godūs, nūdrūšynojūt atbiļsteigu puorstuovnīceibu kai nu dzeivuojuojū, tai i nu pošvaļdeibu, NVO i cytu organizaceju, analizēt asūšū situaceju i izvierzeit praktyskus aizdavumus i vaicuojumus, kas svareigi Latgolys atteisteibai.

Kab precizuok izvierzeit prioritatis Latgolys kongresa dorba kuorteibai, tyka organizātys div diskusejis Rēzeknē i Daugovpilī, aicynojūt puorvaļdis, tautsaimnīciskū i navaļstiskū sektoru atsavērt iz padareituo i izvierzeit sasnādzamus mierkus. Kotrā nu itūs diskuseju tyka skaidruots ari kongresa delegatu i daleibnīku puorstuovnīceibys pryncyps.

Latgolys kongresa dorbs tiks organizātys vairuok sekcejuos, kur daleibu jims kongresa delegati i kongresa daleibnīki, taipat vīsi (aicynuotuos personys). Kongresa delegati puorstuovēs Latgolys dzeivuojuojus, pošvaļdeibys, tuos organizacejis i NVO, kas mierktīceigi kūp latgaliskū idēntitati i rysynoj Latgolai i latgaliskajam svareigus vaicuojumus. Kongresā varēs jimt daleibu i pietnīki, jūmu praktiki, kuru pīsaceituo izastuošonys tema tiks apstyprynuota kai Latgolys kongresa nūrisei atbiļsteiga.

Kongresā aicynojām pīsadaleit ari politikus i vysaidu nūzaru praktikus — ar referatim, ar lītyskom temom deļ diskuseju. Taipat Latgolys kongresā daleibu jims puorstuovi nu vaļsts instituteju, īstuožu, vīsi nu cytu latvīšu viesturyskūs zemu. Īcarāts, ka Latgolys atteisteibai aktualī zynuotniskī pīšklasejumi meisīs ar naskaidru voi streideigu vaicuojuomu publisku apsprīššonu, kab kongresa gaitā izstruoduot i apsprīst rezolucejis pamatpunktus i kongresu beigt ar konkretim pīšklykumim tautsaimnīceibys, drūšeibys, kulturys, izgleiteibys, volūdys i plašsazinis leidzekļu politikys atteisteibai.

Pīsokūt temys i izstruodojūt tezis kongresam, prosom puordūmuot i nūvietēt sova pasūlejuma aktualitati konkretys nūzaris, taipat Latgolys i latgaliskuos idēntitatis atteisteibys kontekstā Latvejis i Eiropys kulturys, izgleiteibys, tautsaimnīceibys telpā. Aicynojām aktivi īsasaisteit mierktīceigu pīšklykumu izstruodē regiona atteisteibys ceļšonai.

Jamūt vārā storpdisciplinārūs pietejumu pāaugumu i svareigumu ari Latgolys regiona problemu rysnuošonā, gaideisim pīsacejumu, kurī respektej myusu dīnu zynuotnis atteisteibys tendēncis i padzilinoj myusu informieteibu i sapratni humanitarajuos (volūdys, kulturviesturis, folkloristikys, literaturzynuotnis), socialajuos (regionaluo ekonomika, demografeja, uzjiemiejdarbeiba, lykumdūšona, drūšebys vaicuojumi i c.) i inžinerzynuotnēs (vidis, informacejis tehnologiejis, byuvnīceibys i c.).

Latgolys kongresa nūslāgumā kongresa delegati apstyprynuos rezolucejū, kurā tiks nūsaceiti nuokamūs pīcu godu aizdavumi i sasnādzamī mierki, kai ari tiks apstyprynuots jauns SaRIK.

Kongresa dorba volūdys — latvīšu, latgalīšu, angļu.

Kongresā var pīsadaleit ar referatu voi stenda referatu.

Referata garums — 30 min.: 20 min. — referats, 10 min. — diskusejis.

Stenda referata prezentaceja — 5 min., 30 min. — diskusejis par 3–5 stenda referatim.

Kongresa nūtikšonys vīta — 27. aprelī — Latgolys viestnīceiba „Gors”, Piļs īla 4, Rēzekne;

28. aprelī — Rēzeknis Tehnologueju akademeja, Atbreivuošonys aleja 115, Rēzekne.

29. aprelī — nūslāguma plenarsēde, rezolucejis apstyprynuošona („Gors”), Volūdu nakts.

Vārā jamamī laiki:

- da 2022. goda 31. janvara — referatu pīsacejumu pījimšona daleibai kongresā <https://latgolyskongress.lv/>,
- da 2022. goda 10. februara — organizacejis komitejis atbiļde par pīsacejuma i težu akceptiešonu voi napījimšonu; organizatoriski preciziejumi <https://latgolyskongress.lv/>,
- da 2022. goda 28. februara īdzeivuojuoju delegatu apstyprynuošona,
- da 2022. goda 20. apreļam — težu publiciešana (da 3000 rokstu zeimu ar atstarpem),
- 2022. goda 27.–29. apreļs — Latgolys kongress,
- 2022. goda 29. apreļs — Latgolys kongresa rezolucejis pījimšona,
- da 2022. goda 1. septembra — rokstu padūšona kongresa materialu kruojumam,
- 2023. goda janvars — kongresa rokstu kruojuma izdūšona.

Saīta rezolucejis izpīldis komiteja:

Agris Bitāns — zvārynuots advokats (pīšksādātuos)

Dr. philol. Iļa Šuplinska — Latgalīšu kulturys bīdreiba (pīšksādātuoja vītneica)

Dr. oec. Sandra Ežmale — Malnovys koledžys direktore

Dr. paed. Irēna Kokina — DU rektore

Dr. philol. Lidija Leikuma — LU profesore

Dr. oec. Iveta Mietule — RTA rektore

Imants Slišāns — nūdybynuojuma „Latgalīšu volūdys, literaturys i kulturviesturis školuojuoju asociaceja“ vaļdis pīšksādātuojis vītņiks

Juris Viļums — Latgalīšu kulturys bīdreiba

Sergejs Maksimovs — Latgolys planavuošonys regiona pīšksādātuojis

Kongresa organiziešonys komitejis gūda bīdri:

Juoņs Buļs — Rēzeknis-Aglyunys diecezis veiskups

Vīsturs Kairišs — režisors, kusteiba „Ar Latgolu“

Anna Rancāne — dzejneica, žurnaliste

Pīteikumus kongresam prosom aizpīldeit elektroniski sātys lopā da 2022. goda 31. janvara!

Kongresa dorba grupys vuordā

Agris Bitāns

<https://latgolyskongress.lv/>

UZZIŅAI

1992. goda 11.–13. augustā Rēzeknē nūtyka 1. pasaūļa latgalīšu saīts, kas pulcynuoja vysaidu nūzaru specialistus, lai kūpeigi vīnuotūs par atmūdys laika nūrišu strategeju i puorvierteibom, kuo vajag deļ Latgolys regiona atdzimšonys. Roduos lāmumi par latgalīšu volūdys vaicuojumū aktualiziešonu, regiona plašsazinis leidzekļu i gruomotu izdūšonys atbaļsteišonu, Rēzeknes Augstskolas (RA) (nu 2016. goda 1. janvara — Rēzeknis Tehnologueju akademeja, RTA) izveiduošonu. Pasuokums izskanēja ar atjaunuotuo pīminekļa „Vienoti Latvijai“ atkluošonu.

2002. goda 11.–13. augustā tyka organizāta 2. pasaūļa latgalīšu konference, kuramā tyka pījimts uzsaukums, adresāts Latvejis Republikys prezideņtei V. Vīkei-Freibergai i LR Ministru prezideņtam Andram Bierzeņam. Jimā tyka atzineigi nūvārtāta Vaļsts volūdys lykuma izstruode, RA nūdybnyuošonys fakts, atbolsts Latgolys Kulturyš centra izdevnīceibys dorbam, taipat akcentāti naatlīkami rysynojamī aizdavumi iz prīšku: „Latgolys kulturviesturyskuo montuojuma saglobuošona i atteisteiba ir skotoma nasaraunamā saisteibā ar nūvoda saimnīciskū dzeivi i vaļsts regionalū politiku. Laikā, kad leluokuo investiceju daļa palīk Reigā i juos apleicīnē, izraisūt Latvejis lauku izmieršonu i katastrofalu bezdorba pīaugumu, skaitom par vītali vajadzeigu vaļsts atbolsta palelynuošonu Latvejis periferejai, seviški Latgolai, samazynojūt nūdūkļu likmis i sekmejūt investiceju pīsaisti.“ Uzsaukumā tyka vārsta uzmaneiba iz kuortejuos administrativi teritorialuos reformys sasteigteibys i nalabvieleibys Latgolai, juos rezultātā tyktu maineiti Latgolys kulturviesturiskī rūbeži. Bažeišonuos izaruodejuse pamatuota — piec 2009. goda reformys Varakļonu vairs nav Latgolys planavuošonys regionā, a jam pīvīnuoti vairuoki Sielejis nūmalis pogosti.

2012. goda 9.–10. augustā Latgolys dīnuos Rēzeknē nūtyka 3. pasaūļa latgalīšu saīts, kurā sūpluok plotai kulturyš programai nūtyka ari konference, izviertejūt Latvejis naatkareibys laika Latgolys atteisteibys teņdeņcis i kryššonuos cālūņus ekonomikā, izgleiteibys, volūdys, kulturyš politikā i aktivi īsasaistūt Latgolys atbolsta programys realizacejā. Pījimtuo rezoluceja paredzēja praktiskus pasuokumus kai Vaļsts volūdys lykuma 3. panta 4. dalis īdarbnyuošonai Latvejis volūdys i izgleiteibys politikā, tai sabīdryskuo pasyutejuma aktiviziešonu i latgalīšu volūdys respektiešonu vaļsts komunikaceju i plašsazinis leidzekļu politikā. Itamā konfeņcē pyrmū reizi beja puorstuovāti ari Sibirejis latgalīši, īpazeistynojūt ar sovu izdzeivuošonys pīredzi 20. godu symta garumā.

2017. goda 5.–6. majā 4. pasaūļa latgalīšu saītā nūtyka Latgolys symtgadis kongress, kas beja veļteits Latgolys kongresa symtgadei i analizēja 1917. goda lāmumu eistynuošonu. Kongresu organizēja Latgalīšu kulturyš bīdreiba, Rēzeknis Tehnologueju akademeja, Daugovpiļš Universitate, a juridiski viesturyskuos sekcejis dorbu — K. Dišlera fonds i Publiskūs tīseibu īņstituts. Akademiskajam pasuokumam tyka izvālāts simbolisks nūsaukums: Latgolys symtgadis kongress izcēle pasuokuma zeimeibu Latvejis viesturē, pastreipojūt faktu, ka vīnuotys Latvejis vaļsts koncepts pyrmū reizi tics izvierzeits taišni Rēzeknē. Kongresā pīsadaleja 551 registrāts daleibnieks. Pyrmū reizi pasuokums tyka translāts Latvejis televizejā, sajamūt plotu rezonaņsi. Kongresa gaitā tyka pījimta rezoluceja i izveiduota Saīta rezolucejis izpiļdis komiteja (SaRIK), kurys aizdavums ir pauotrynuot i viertēt pījimtūs praseibu izpiļdi, taipat snēgt puorskotu par rezolucejis eistynuošonys gaitu kūpumā.

Rezolucejis pamats ir 1917. goda kongresa lāmums par apsavīnuošonu ar Kūrzemis i Vydzemis latvīšim, paturūt pošnūsasaceišonys tīseibys volūdys, pošvaļdeibu, ticeibys, školū i saimnīciskajūs vaicuojumūs. Rezolucejā ir četri pamatpunkti: 1) izpyldūt 1917. goda Latgolys kongresa lāmumu 2. punktu, Latvejis vaļstei nūdrūsnyuot Vaļsts volūdys lykuma 3. panta 4. dalis realu darbeibu, 2) aicynuot Latgolys planavuošonys regiona padūmi oficiali apstyprnyuot latgalīšu (Latgolys) karūgu (tymysai zyļs-bolts-tymysai zyļs), nūsokūt juo lītuojuma kuorteibu, 3) Latvejis Republikys regionalū politiku baļsteit iz Satversmis 3. panta, precizi i skaidri nūsokūt regionu funkcejis, kas ļautu efektivi rysynuot daudzys vaļstiskys problemys, 4) nūsaceit 27. apreli par Latgolys dīnu i īkļaut jū lykuma „Par svātku, atceris i atzeimojamom dīnom” 2. pantā kai atzeimojamū dīnu.